

“Poppen of auto’s?”

Onderzoek naar de verschillen tussen vaders en
moeders bij stereotype en contrastereotype
uitspraken en de invloed van gezinssamenstelling

Universiteit Leiden
Child and Family studies
2012

Auteur: M.E. van Eijndhoven
1054341
Begeleider: S.R. van Berkel, MSc
Tweede lezer: D.J.H. Smeets, MSc
Datum: 20-12-2012

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Introductie	4
Methode	10
Proefpersonen	10
Procedure	11
Meetinstrumenten	11
Data analyse	12
Resultaten	13
Descriptieve analyses	13
Aantal (contra)stereotype uitspraken door ouders	14
Positieve of negatieve uitspraken van ouders op (contra)stereotype prenten	14
Gezinssamenstelling	15
Verwijzen naar individu door ouders	16
Invloed gezinssamenstelling op stereotype en contrastereotype uitspraken door ouders	16
Moderatie gezinssamenstelling	17
Discussie	20
Beperkingen en aanbevelingen	23
Conclusie	24
Referenties	25

“Poppen of auto’s?”

Onderzoek naar de verschillen tussen vaders en moeders bij stereotype en contrastereotype uitspraken en de invloed van gezinssamenstelling.

M.E. van Eijndhoven

Universiteit Leiden, 2012

Samenvatting

Kinderen kennen al op jonge leeftijd gender-stereotypen, dit leren ze van leeftijdsgenoten maar ook hun ouders kunnen invloed hebben. Het doel van deze studie is de verschillen tussen vaders en moeders in het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken tijdens het lezen van een prentenboek te onderzoeken, alsmede de invloed van de gezinssamenstelling op deze uitspraken van ouders te onderzoeken. De steekproef bestaat uit 100 gezinnen met twee kinderen van gemiddeld 1 en 3 jaar oud. Vaders en moeders zijn apart geobserveerd tijdens het lezen van het Gender Stereotypes Picture Book met beide kinderen. In dit prentenboek stonden stereotype, contrastereotype en neutrale prenten. Uit de resultaten blijkt geen verschil tussen vaders en moeders in het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken en zowel vaders als moeders deden meer stereotype dan contrastereotype uitspraken. Daarnaast waren zowel vader als moeder negatiever over contrastereotype prenten dan over stereotype prenten. Wanneer moeders het prentenboek voorlezen aan een zoon en een dochter, verwezen ze bij prenten met een jongen erop meer naar voor het kind bekende situaties dan bij prenten met een meisje erop. Daarnaast deden moeders die het prentenboek lezen met een zoon en een dochter meer stereotype uitspraken, bij de contrastereotype uitspraken was sprake van een trend die op eenzelfde effect wees. Er was een interactie-effect van gezinssamenstelling en het aantal werkuren per week van moeders op het aantal contrastereotype uitspraken van moeders. Moeders met een zoon en een dochter deden minder contrastereotype uitspraken wanneer zij meer uren per week werkten, terwijl bij moeders met twee zoons of twee dochters het aantal werkuren per week geen invloed had op het aantal contrastereotype uitspraken dat zij deden. In vervolgonderzoek is het interessant te onderzoeken of de stereotype en contrastereotype uitspraken door ouders ook daadwerkelijk leiden tot meer stereotype en contrastereotype ideeën op latere leeftijd.

Introductie

Op tweejarige leeftijd kunnen de meeste kinderen zichzelf correct benoemen als jongen of meisje: de gender-identiteit is ontwikkeld (Tenenbaum & Leaper, 2002; Tobin et al., 2010). Binnen 6 tot 12 maanden daarna kunnen kinderen de gender van anderen correct benoemen (Bee & Boyd, 2003). Als kinderen 18 tot 24 maanden oud zijn tonen ze, soms al voordat ze hun eigen sekse en die van anderen kunnen benoemen, voorkeur voor gender-stereotype speelgoed, zoals auto's en bouwblokken voor jongens en poppen voor meisjes (Bee & Boyd, 2003; O'Brien, 1992). Kinderen kunnen op drie- of vierjarige leeftijd beroepen, speelgoed en activiteiten toewijzen aan de gender die hier aan de hand van stereotype ideeën bij past (Bee & Boyd, 2003). Op jonge leeftijd herkennen kinderen dus al bepaalde activiteiten en beroepen als stereotype mannelijk of vrouwelijk. Daarnaast laten kinderen vanaf ongeveer twee jaar een voorkeur zien voor gedragingen die passen bij hun gender (Bee & Boyd, 2003; Killen, Pisacane, Lee-Kim & Ardila-Rey, 2001; O'Brien, 1992). Stereotype gedragingen en denkbeelden van kinderen kunnen onder andere geleerd worden van de reactie van de ouders. Hier is echter nog weinig onderzoek naar gedaan (Tenenbaum & Leaper, 2002). Uit onderzoek blijkt wel dat ouders positiever reageren op hun kind als het kind stereotype gedrag vertoont dan wanneer het kind contrastereotype gedrag vertoont (Fagot, 1978). In de huidige studie zullen stereotype uitspraken van ouders tijdens het voorlezen van een prentenboek met hun kinderen onderzocht worden.

Gender-stereotypen zijn vaststaande generaliserende denkbeelden die mensen hebben over kenmerken, verschillen en rolverdeling van de verschillende genders (Tenenbaum & Leaper, 2002; Tobin et al., 2010). De van ouders geleerde gender-stereotype ideeën uit kinderen onder andere tijdens spelsituaties met leeftijdsgenoten (Killen, Pisacane, Lee-Kim & Ardila-Rey, 2001; Danby & Baker, 1998). Kinderen zijn zo weer rolmodellen voor elkaar en stimuleren gender-specifiek gedrag wanneer ze spelen met een kind van dezelfde gender. Dit betekent dat jongens andere jongens leren wat "mannelijk" gedrag is en dat meisjes elkaar leren wat "vrouwelijk" gedrag is. Rond de leeftijd van 8 jaar gebruiken jongens bij de omgang met leeftijdsgenoten meer mannelijke stereotype gedragingen, zoals het overheersen van anderen. Meisjes gebruiken juist meer vrouwelijk stereotype gedragingen zoals het zich aansluiten bij en integreren met anderen. Hierbij krijgen kinderen voor het gebruik van gender-stereotype gedrag ook meer steun van leeftijdsgenoten en gevoel van eigenwaarde (Cramer & Skidd, 1992). Hoe rigide de stereotype ideeën zijn, is afhankelijk van leeftijd. In de basisschoolleeftijd zijn de stereotype ideeën van kinderen minder rigide dan daarvoor:

jongens mogen met poppen spelen en meisjes kunnen stoer gedrag vertonen. In de adolescentie worden ideeën over stereotypes weer meer rigide en zijn traditionele rolpatronen geïnternaliseerd (Katz, 1979).

Volgens de sociale leertheorie van Bandura leren kinderen van hun omgeving door onder andere *modeling*, oftewel het overnemen van gedrag van anderen (Bussey & Bandura, 1999). Behalve via modeling leren kinderen ook van de positieve of negatieve bekrachtiging van de ouder of de omgeving (Bee & Boyd, 2003). Aangezien kinderen hun ouders veel zien, zullen ouders bewust en onbewust hun kinderen stereotypen aanleren. Uit onderzoek blijkt dat ouders meer negatieve reacties geven aan meisjes dan aan jongens wanneer deze actieve, motorische activiteiten ontplooiën. Meisjes krijgen daarentegen meer positieve reacties dan jongens als ze volwassen georiënteerd gedrag vertonen en zich afhankelijker opstellen ten opzichte van de ouder (Fagot, 1978). Wanneer een ouder positief op bepaald gedrag van het kind reageert, zal het kind dit gedrag vaker gaan vertonen (Bee & Boyd, 2003). Bovendien zijn ouders in een spelsituatie meer betrokken en enthousiaster wanneer het kind speelt met materialen die stereotype zijn voor de gender van het kind dan wanneer ze spelen met materialen die contrastereotype zijn (Caldera, Huston & O'Brien, 1989). De combinatie van een positieve uitspraak en een enthousiaste houding van de ouder bij stereotype gedragingen van het kind en gekozen spelmaterialen maakt dat het kind het stereotype gedrag vaker zal vertonen en deze materialen eerder zal kiezen. Naar de invloed van ouders op de stereotype ideeën van hun kinderen is nog geen onderzoek gedaan.

Tussen vaders en moeders zitten verschillen in de tijd die ze investeren in de kinderen en de ideeën die ze hebben over gender (Aldous, Mulligan & Bjarnason, 1998; Leaper & Valin, 1996; Moon & Hoffman 2008). Vaders investeren meer tijd in zonen dan in dochters, terwijl moeders de aandacht meer gelijk verdelen (Aldous, Mulligan & Bjarnason, 1998; Moon & Hoffman 2008). Verder blijkt uit onderzoek dat moeders vaker niet-traditionele ideeën hebben over gender dan vaders en dat vaders meer gender-gedifferentieerd opvoeden dan moeders (Leaper & Valin, 1996; Siegal, 1987; Power, 1981). Moeders staan bijvoorbeeld vaker contrastereotype gedragingen van kinderen toe dan vaders (Siegal, 1987). Daarnaast blijkt dat verwachtingen van vaders over het gedrag van het kind sterker beïnvloed worden door de gender van het kind dan verwachtingen van moeders (Power, 1981). Uit deze onderzoeken blijkt dat vaders hun kinderen meer op basis van hun gender behandelen dan moeders. Dit kan komen doordat moeders verschillen tussen gender minder belangrijk vinden. McGuire (1988) vond in zijn onderzoek onder ouders met hun eerstgeborene een soortgelijk resultaat: vaders kijken meer in termen van stereotypen naar zonen dan naar dochters.

Aangezien vaders meer in termen van stereotypen naar hun zonen kijken zullen ze misschien op die manier, met stereotype uitspraken, stereotype gedrag en stereotype ideeën bij hun zoon bekrachtigen. Daarentegen toont onderzoek waarbij moeders een boek lezen met hun kind aan dat moeders tijdens het lezen van een boek vooral neutrale uitspraken doen, in de vorm van vragen over de plaat, terwijl kinderen vooral expliciete stereotype uitspraken doen (Geldman, Taylor, Nguyen, Leaper & Bigler, 2004).

De gender van het kind speelt een belangrijke rol in de stereotype ideeën van ouders (Karraker, Vogel & Lake, 1995; Leaper & Bigler, 2004). Pasgeboren meisjes worden door hun ouders als fijner, minder sterk en meer vrouwelijk beoordeeld dan pasgeboren jongens (Karraker et al., 1995). Ouders hebben dus al voordat het kind gender-specifieke gedragingen vertoont stereotype denkbepelden over het kind. De sociale systeembenadering beschrijft dat ieder individu deel uitmaakt van een groter geheel en beïnvloed wordt door de mensen om hem heen (Mertens & Vandebroek, 2006). De gender van de kinderen in een gezin kan de stereotype ideeën van ouders beïnvloeden, maar daarnaast kunnen de interacties tussen de verschillende ouder-kind dyades in het gezin elkaar beïnvloeden. Dit kan betekenen dat de benadering van de ouder naar de zoon ook de benadering van de ouder naar de dochter kan beïnvloeden. Onderzoek van Geldman et al. (2004) waarbij moeders met een kind zijn geobserveerd tijdens het bespreken van een prentenboek toont een duidelijk verschil aan in de gesprekken tussen moeders met een dochter en moeders met een zoon. De moeder-kind dyades lazen een boek waarin platen staan die elk een beroep of activiteit toonde die gezien kan worden als stereotypisch voor mannen of vrouwen. De helft van de platen was stereotype (bijvoorbeeld jongens die voetballen) en de andere helft contrastereotype (bijvoorbeeld jongens die met poppen spelen). Op iedere pagina stond een vraag die betrekking had op de activiteit. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat de gesprekken van een moeder met een meisje meer gaan over stereotype vrouwelijk gedrag en gesprekken tussen een moeder en een jongen meer over stereotype mannelijk gedrag. Daarnaast is gebleken dat moeders vooral neutrale uitspraken doen, veelal in de vorm van vragen over de plaat, terwijl kinderen vooral expliciete stereotype uitspraken doen. De resultaten zijn te verklaren doordat de gesprekken vaak gericht waren op het kind: het onderwerp van gesprek was de gender die paste bij de gender van het kind. Hieruit blijkt dat moeders tijdens het lezen van een boek de nadruk leggen op gedrag dat passend is bij de gender van het kind. Meisjes en hun moeders benadrukken de stereotypen over vrouwen meer dan de stereotypen over mannen: jongens en hun moeders benadrukken de stereotypen over mannen meer dan die over vrouwen. In de studie van Geldman et al. (2004) zijn moeders met een kind geobserveerd, waarbij eventuele

broertjes en zusjes niet meegenomen zijn in het onderzoek. In de huidige studie zullen vaders en moeders met twee kinderen geobserveerd worden. Aangezien ouder-kind dyades in een gezin elkaar kunnen beïnvloeden is het goed om rekening te houden met beide kinderen. Zo is het mogelijk dat een ouder met een dochter een boek leest en toch mannelijke stereotypen benoemt, waarbij het benoemen van de mannelijke stereotypen zou kunnen komen door de invloed van nog een zoon in het gezin. Naar aanleiding van de studie van Geldman et al. (2004), en het feit dat er verschil is tussen vaders en moeders in de mate van stereotype ideeën ten aanzien van hun kinderen, is het van belang om te onderzoeken of de gezinssamenstelling van invloed is op het doen van stereotype en contrastereotype uitspraken door de ouder. Bij onderzoeken in het verleden is weinig te vinden over de invloed van die gezinssamenstelling, zo zijn zowel het onderzoek van McGuire (1988) als het onderzoek van Geldman, et al. (2004) gedaan bij ouders met een van hun kinderen. Het huidige onderzoek betreft echter gezinnen met twee kinderen, zowel gezinnen met twee kinderen van dezelfde gender als gezinnen met twee kinderen van verschillende gender, waarmee de invloed van gezinssamenstelling onderzocht kan worden.

De verschillen in gender-stereotype ideeën van ouders hangen samen met het aantal uren dat de ouder per week werkt (Kingsbury & Koplan, 2012; Leaper & Valin, 1996). De rolverdeling in het gezin verschilt tussen gezinnen waarbij een van de twee ouders werkt en gezinnen waarbij beide ouders werken. Uit onderzoek van Kingsbury en Coplan (2012) blijkt dat moeders uit traditionele gezinnen, waarbij vader werkt en moeder thuis voor de kinderen zorgt, liever zien dat hun kind gedrag vertoont dat stereotypisch is voor de gender van het kind (gender-incongruent gedrag) dan moeders uit minder traditionele gezinnen. Bovendien uiten moeders uit minder traditionele gezinnen minder stereotypen (Hoffman, 1989; Kingsbury & Koplan, 2012). Het verband tussen het aantal werkuren per week van de ouder en het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken zou beïnvloed kunnen worden door de gezinssamenstelling. Zoals eerder genoemd is uit onderzoek gebleken dat vaders meer gender-gedifferentieerd opvoeden dan moeders (Leaper & Valin, 1996; Siegal, 1987; Power, 1981). Daarnaast staan moeders vaker contrastereotype gedragingen van kinderen toe dan vaders (Siegal, 1987). Moeders werken over het algemeen minder dan vaders: het zou dan ook kunnen dat het aantal werkuren en daarmee het aantal contacturen met het kind bepalend is voor het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken dat een ouder doet. Een ouder die meer thuis is, ziet meer gedrag van de kinderen en heeft meer contact met de kinderen, waardoor deze ouder misschien meer of minder beïnvloed wordt door de gender van het kind omdat het meer stereotype of meer contrastereotype gedragingen van het kind ziet. Zo kunnen

in een gezin met een jongen en een meisje de kinderen elkaar imiteren waardoor er vaker contrastereotype gedragingen worden vertoond door de kinderen dan wanneer er twee kinderen van dezelfde gender in het gezin zijn. Contrastereotype gedragingen van een kind worden dan misschien meer als normaal beschouwd en meer toegestaan door de ouder. Daarnaast kan een ouder die te maken heeft met twee kinderen van dezelfde gender misschien meer beïnvloed worden door de gender omdat deze bijvoorbeeld altijd hetzelfde soort gedrag ziet: de ouder ziet dus meer stereotype gedrag en beschouwt dit als normaal. De samenstelling van het gezin kan daarmee invloed hebben op het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken van ouders. Aangezien het verband tussen de gezinssamenstelling en het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken dat een ouder doet nog niet vaak onderzocht is, zal in deze studie zowel dit verband als de moderatie ervan op het verband tussen werkuren per week van de ouder en het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken door de ouder, worden onderzocht.

Het doel van deze studie is de verschillen tussen vaders en moeders in het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken tijdens het lezen van een prentenboek te onderzoeken, alsmede de invloed van de gezinssamenstelling op de uitspraken van ouders. De hoeveelheid stereotype en contrastereotype uitspraken van vaders en moeders worden met elkaar vergeleken, net als de hoeveelheid positieve en negatieve uitspraken door vaders en moeders bij stereotype en contrastereotype prenten. Ook wordt het verband onderzocht tussen het aantal verwijzingen van de ouder naar voor het kind bekende situaties en de gender van de figuren op de prent. Ten slotte wordt het verband tussen de gezinssamenstelling en het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken van de ouders onderzocht, en zal worden gekeken of de gezinssamenstelling invloed heeft op het eventuele verband tussen aantal werkuren per week van de ouder en het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken door de ouder. De verwachting is dat (1) moeders minder stereotype uitspraken doen dan vaders; (2) zowel vaders als moeders positiever reageren op stereotype prenten dan op contrastereotype prenten; (3) er bij gezinnen met twee jongens of twee meisjes meer naar voor het kind bekende situaties wordt verwezen, passend bij de gender van de kinderen, dan bij gezinnen met een meisje en een jongen, terwijl bij gezinnen met een jongen en een meisje geen verschil wordt verwacht in het praten over jongens- en meisjesactiviteiten; (4) alleen bij vaders de gender van de kinderen van invloed is op het aantal stereotype uitspraken, waarbij vaders met twee kinderen van dezelfde gender meer stereotype uitspraken doen dan vaders met twee kinderen van verschillende gender; (5) de gezinssamenstelling invloed heeft op het verband tussen het aantal werkuren per week van de ouders en het aantal stereotype en

contrastereotype uitspraken van de ouder, waarbij in de gezinnen met een minder traditionele rolverdeling, ouders meer stereotype uitspraken doen wanneer zij twee kinderen van hetzelfde geslacht hebben.

Methode

De huidige studie is een onderdeel van het onderzoek “*Boys will be boys*” (*Boys*). Het onderzoek *Boys* is een longitudinaal onderzoek van vier jaar dat uitgevoerd wordt door de afdeling Algemene en Gezinspedagogiek van de Universiteit Leiden. Het doel van het onderzoek is gender-gedifferentieerde socialisatie en gender-specifieke ontvankelijkheid van de opvoeding van beide ouders te onderzoeken in gezinnen met jonge kinderen.

Proefpersonen

Via gemeenten in West-Nederland zijn adressen verkregen van gezinnen met twee kinderen in de leeftijd van 0 tot 3,5 jaar. Gezinnen konden meedoen wanneer het leeftijdsverschil tussen het jongste en oudste kind 18 tot 30 maanden was. Gezinnen werden uitgesloten van deelname als het eenoudergezinnen waren, als een van de ouders of kinderen een ernstige fysieke of verstandelijke handicap had en als een of beide ouders niet in Nederland geboren waren en/of als Nederlands niet de voertaal in het gezin was. De gezinnen zijn aangeschreven met het verzoek om deel te nemen aan het project. Zij konden toestemming geven en een telefoonnummer terugsturen zodat het onderzoeksteam contact met de gezinnen op kon nemen.

De gebruikte steekproef van dit onderzoek bestaat uit 100 gezinnen, van de in totaal 390 gezinnen van de *Boys* studie, met twee thuiswonende biologische ouders. Er waren 25 gezinnen met twee jongens, 25 gezinnen met twee meisjes en 50 gezinnen met gemixte genders waarvan 25 gezinnen als oudste kind een jongen hadden en 25 gezinnen als oudste kind een meisje. De leeftijd van de oudste kinderen lag tussen de 2,53 en 3,62 jaar oud ($M = 3,08$; $SD = 0,28$). Bij de jongste kinderen was de gemiddelde leeftijd 1,06 jaar oud ($S = 0,03$). De leeftijd van de vaders lag tussen de 27,59 en 50,35 jaar ($M = 36,44$; $SD = 4,19$), bij moeders lag de leeftijd tussen de 26,67 en 44,60 jaar ($M = 34,24$; $SD = 3,37$). Van de 100 gezinnen was 81% van de ouders getrouwd, 3% had een geregistreerd partnerschap, 9% had een samenlevingsovereenkomst en 7% geen van drieën. Van de vaders had 2% de MAVO afgerond, 14% had de HAVO, het VWO of een MBO afgerond, 41% had een HBO-opleiding afgerond of een propedeuse van de universiteit behaald en 43% had een post-HBO-opleiding of de universiteit afgerond. Bij de moeders was deze verdeling respectievelijk 1%, 13%, 33% en 53%. Vaders werkten tussen de 24 en 65 uur per week ($M = 38,01$; $SD = 5,79$) en moeders werkten tussen de 0 en 46 uur per week ($M = 25,73$; $SD = 8,04$).

Procedure

Participerende gezinnen werden twee keer per jaar bezocht: eenmaal om moeder met de kinderen te observeren en eenmaal om vader met de kinderen te observeren. Beide huisbezoeken vonden plaats in de maand na de verjaardag van het jongste kind.

Een huisbezoek duurde 1,5 tot 2 uur en bestond uit computertaken en observatietaken. Een huisbezoek bestond uit een aantal observatietaken met de ouder en ieder kind apart, waaronder vrij spel met de kinderen, en met de ouder en beide kinderen samen, waaronder het lezen van een boek met (contra)stereotype prenten. Aan het begin van iedere taak kreeg de ouder een kaart met de instructie van de taak. Zowel de ouder als het oudste kind deed tijdens het huisbezoek een computertaak. Daarnaast vulden beide ouders voorafgaand aan de huisbezoeken vragenlijsten in.

Meetinstrumenten

Gender Stereotypes Picture Book. Voor het onderzoek “*Boys will be boys*” is het Gender Stereotypes Picture Book ontwikkeld (Groeneveld, Endendijk & Mesman, 2011). Het prentenboek is ontwikkeld om uitspraken over genderstereotypes uit te lokken. Het doel van het boek is om te bepalen in hoeverre ouders uitspraken doen tegen hun kinderen over gender en genderspecifieke eigenschappen of activiteiten tijdens het voorlezen. Het prentenboek bevat prenten van jongens, meisjes en seksneutrale kinderen die deelnemen aan neutrale, stereotype en contrastereotype activiteiten.

Het prentenboek werd gelezen door ouder en beide kinderen. Aan de ouder werd gevraagd alle prenten in het prentenboek te bekijken en met de kinderen te bespreken. Er zijn twee boeken ontwikkeld: een boek over binnenspelen en een boek over buitenspelen. Eén van de twee boeken, binnen- of buitenspelen, werd gelezen door moeder met de kinderen en het andere boek werd gelezen door vader en de kinderen zodat de kinderen niet twee keer hetzelfde boek lazen; welke ouder welk boek las was counterbalanced en varieerde dus tussen de gezinnen. Voor deze observatietaak stond tien minuten. Wanneer de ouder na negen minuten nog aan het lezen was, werd door de onderzoeker aangegeven dat de ouder nog een minuut had om het boek uit te lezen. Er werd echter doorgefilmd tot alle prenten waren besproken.

Voor de codering van het prentenboek is gescoord of de ouder stereotype en contrastereotype uitspraken deed en of de houding van de ouder ten opzichte van de activiteit en het kind op de prent positief, negatief of neutraal was. Een voorbeeld van een stereotype uitspraak is: “Jongens spelen toch nooit met poppen”; een voorbeeld van een contrastereotype

uitspraak is: “Zie je wel, meisjes kunnen ook goed voetballen”. Er is daarnaast genoteerd of de ouder verwijst naar voor het kind bekende situaties (het individu). Een verwijzing naar een voor het kind bekende situatie is een uitspraak waarbij de ouder de activiteit die op de prent staat in verband brengt met het kind zelf of met een ervaring van het kind. Een voorbeeld van een verwijzing naar het individu is: “Jij kunt ook goed voetballen”.

De filmfragmenten zijn gecodeerd door getrainde codeurs met een intraclass correlatie van .90.

Data analyse

Om de verschillen tussen het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken van vaders en moeders te bepalen is een gepaarde *t*-toets uitgevoerd. Ook de verschillen tussen het aantal positieve en negatieve uitspraken van vaders en moeders bij de verschillende prenten is met een gepaarde *t*-toets onderzocht.

Er is een regressieanalyse uitgevoerd om te onderzoeken of er een verband is tussen de gender op de prent en het verwijzen van de ouder naar voor het kind bekende situaties. De invloed van gezinssamenstelling op het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken van vader of moeder is ook met een regressieanalyse onderzocht. Daarnaast is het verband tussen het aantal werkuren per week van de ouder en het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken van de ouder onderzocht, waarbij is onderzocht of de gezinssamenstelling dit verband beïnvloedt.

Uit de data-inspectie is gebleken dat er op geen van de variabelen missende waarden zijn. De variabelen contrastereotype uitspraken van vaders en moeders bleken beide een uitbijter te hebben. Deze uitbijters zijn gewinsorized. Alle numerieke variabelen waren normaal verdeeld.

Resultaten

Descriptieve analyses

Voordat de analyses voor dit onderzoek zijn uitgevoerd, zijn eerst de gemiddelden en standaarddeviaties van de afhankelijke variabelen berekend (Tabel 1). Daarna zijn de correlaties tussen de afhankelijke variabelen berekend. Het aantal stereotype uitspraken en contrastereotype uitspraken van vaders waren significant gecorreleerd, $r = ,39$; $p < ,01$, net als het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken van moeders, $r = ,48$; $p < ,01$. Dit betekent dat wanneer een ouder meer stereotype uitspraken deed, deze ouder ook meer contrastereotype uitspraken deed. De correlatie tussen het aantal keren dat moeders positief en dat moeders negatief waren over een (contra)stereotype prent was significant, $r = -,30$; $p < ,05$. Wanneer een moeder meer positieve uitspraken deed over een (contra)stereotype prent dan deed ze minder negatieve uitspraken. Daarnaast was er een positief verband tussen het aantal keren dat vaders verwezen naar voor het kind bekende situaties (het individu) op een prent met meisjes en een prent met jongens, $r = ,22$; $p < ,05$. Dit betekent dat wanneer een vader meer verwees naar het individu bij een prent met meisjes, hij ook meer verwees naar het individu bij een prent met jongens. Er waren geen andere significante verbanden bij vaders of moeders: alle resterende p -waarden zijn groter dan 0,09.

In Tabel 1 zijn de correlaties tussen uitspraken van vader en moeder weergegeven. Er waren geen verbanden tussen het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken van vader en moeder. Daarnaast waren het aantal positieve en negatieve uitspraken van vader en moeder bij een stereotype prent niet aan elkaar gerelateerd. Het aantal positieve uitspraken bij een contrastereotype prent van vader hield geen verband met het aantal positieve uitspraken van moeder bij een contrastereotype prent. Echter, wanneer vader meer negatieve uitspraken deed over een contrastereotype prent dan deed moeder minder negatieve uitspraken over een contrastereotype prent. Verder waren er geen significante verbanden.

Er waren geen verbanden tussen het aantal keren dat vader en moeder verwees naar voor het kind bekende situaties (het individu) bij een prent met meisjes, $r = ,13$; $p = ,20$ en een prent met jongens, $r = ,12$; $p = ,23$.

Tabel 1
Gemiddelden, standaarddeviaties en correlaties van/tussen uitspraken vader en moeder tijdens het lezen van een prentenboek.

		Moeder						<i>M</i>	<i>SD</i>
		1	2	3	4	5	6		
Vader	1 Stereotype uitspraken	,16	,10	-,17	,11	,10	-,07	1,39	1,11
	2 Contrastereotype uitspraken	,17	,12	-,02	,15	,09	,10	0,77	0,90
	3 Positief stereotype prent	-,01	,12	-,03	-,11	,03	,20	0,38	0,53
	4 Negatief stereotype prent	,04	,01	-,08	,06	,11	-,16	0,20	0,40
	5 Positief contrastereotype prent	,09	-,05	-,10	,04	,10	-,02	0,25	0,46
	6 Negatief contrastereotype prent	,12	,03	-,10	-,10	,19	-,35**	0,41	0,51
	<i>M</i>	1,22	0,63	0,34	0,25	0,35	0,46		
	<i>SD</i>	1,14	0,80	0,55	0,44	0,48	0,50		

** $p < ,01$; * $p < ,05$

Aantal (contra)stereotype uitspraken van ouders

Om de verschillen tussen het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken van vaders en moeders te bepalen zijn verschillende gepaarde *t*-toetsen uitgevoerd. Hieruit is gebleken dat moeders significant vaker stereotype uitspraken dan contrastereotype uitspraken deden, $t(100) = 5,70$; $p < ,01$. Ditzelfde is gevonden voor vaders: zij deden ook significant vaker stereotype uitspraken dan contrastereotype uitspraken, $t(100) = 5,52$; $p < ,01$. Er was echter geen significant verschil tussen het aantal uitspraken dat vaders en moeders deden in stereotype uitspraken, $t(100) = 1,16$; $p = ,25$, noch in contrastereotype uitspraken, $t(100) = 1,23$; $p = ,22$.

Positieve of negatieve uitspraken van ouders op stereotype en contrastereotype prenten

De verschillen tussen het aantal positieve en negatieve uitspraken van vaders en moeders bij de verschillende prenten is met een gepaarde *t*-toets onderzocht. Tussen het aantal positieve en negatieve uitspraken van moeders bij stereotype prenten is geen verschil gevonden, $t(100) = 1,32$; $p = ,19$. Daarnaast was er ook geen verschil tussen het aantal positieve en negatieve uitspraken van moeders bij contrastereotype prenten, $t(100) = -1,65$; $p = ,10$. Moeders deden even vaak een positieve uitspraak over een stereotype prent als over een contrastereotype prent, $t(100) = -,15$; $p = ,88$. Bij het aantal negatieve uitspraken van moeders is wel een verschil tussen de prenten gevonden, $t(100) = -4,21$; $p < ,01$: moeders waren vaker negatief over contrastereotype prenten dan over stereotype prenten. Bij zowel de stereotype als contrastereotype prenten deden moeders dus evenveel positieve als negatieve

uitspraken; bij contrastereotype prenten daarentegen waren moeders vaker negatief dan bij stereotype prenten.

Vaders deden significant vaker een positieve uitspraak over een stereotype prent dan een negatieve uitspraak, $t(100) = 2,51$; $p = ,01$. Daarnaast deden vaders significant vaker een negatieve uitspraak over contrastereotype prenten dan een positieve uitspraak, $t(100) = -2,26$; $p < ,05$. Er was geen verschil in het aantal positieve uitspraken van vaders bij stereotype prenten tegenover contrastereotype prenten, $t(100) = 1,97$; $p = ,052$. Vaders waren wel vaker negatief over een contrastereotype prent dan over een stereotype prent, $t(100) = -4,05$; $p < ,01$. Vaders waren dus positiever over stereotype prenten en negatiever over contrastereotype prenten. Daarnaast waren vaders vaker negatief over een contrastereotype prent dan over een stereotype prent.

Er waren geen verschillen tussen vaders en moeders in het aantal positieve of negatieve uitspraken bij stereotype en contrastereotype platen. Vaders en moeders deden even vaak positieve uitspraken over de activiteit op de prent, zowel bij stereotype prenten, $t(100) = -0,52$; $p = ,60$, als bij contrastereotype prenten, $t(100) = 0,87$; $p = ,39$. Daarnaast deden ze even vaak negatieve uitspraken over stereotype prenten, $t(100) = 1,60$; $p = ,11$, als over contrastereotype prenten, $t(100) = 0,60$; $p = ,55$. Vaders en moeders verschilden dus niet van elkaar in het aantal positieve en negatieve uitspraken bij de verschillende prenten.

Gezinssamenstelling

Om te onderzoeken of bij de verschillende gezinssamenstellingen verschillen zitten tussen het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken door ouders, is een ANOVA uitgevoerd. Tussen de vier gezinssamenstellingen zijn geen significante verschillen gevonden. Zowel bij het aantal stereotype uitspraken van vader, $F(3,96) = 0,09$; $p = ,96$, als bij het aantal contrastereotype uitspraken van vader, $F(3,96) = 0,34$; $p = ,80$, kwamen geen significante verschillen naar voren. Daarnaast bleken er bij het aantal stereotype uitspraken van moeder, $F(3,96) = 2,67$; $p = ,052$ en het aantal contrastereotype uitspraken van moeder, $F(3,96) = 1,59$; $p = ,20$, geen significante verschillen te zijn. Om de hypothese over het verband tussen gezinssamenstelling en het verwijzen naar het individu en de hypothese over de invloed van gezinssamenstelling op het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken van de ouder te kunnen onderzoeken, is ervoor gekozen van de gezinssamenstelling een nieuwe variabele te maken met twee groepen. Een groep van gezinnen met twee kinderen van dezelfde gender en een groep met de gezinnen die twee kinderen hebben van verschillende gender. Deze keuze was passend bij de hypothese dat vaders met twee kinderen van dezelfde

gender meer stereotype uitspraken zouden doen dan vaders met twee kinderen van verschillende gender.

Verwijzen naar individu door ouders

Ouders lazen met twee kinderen tegelijk het prentenboek. Om de invloed van gezinssamenstelling te onderzoeken op het verwijzen van ouders naar voor het kind bekende situaties is een regressieanalyse uitgevoerd. De gezinssamenstelling hield voor vaders en moeders geen verband met het verwijzen naar het individu bij prenten met een afbeelding van een meisje (Tabel 2). Voor vaders hield de gezinssamenstelling ook geen verband met het verwijzen naar het individu bij prenten met een jongen. Voor moeders is wel een significant verband gevonden: wanneer een moeder het prentenboek voorlas aan een zoon en een dochter, verwezen ze bij prenten met een jongen erop meer naar het individu (Tabel 2).

Tabel 2

Verband tussen het verwijzen naar het individu van vaders en moeders bij prenten met een jongen (jongensprent) of een meisje (meisjesprent) en de gezinssamenstelling.

			<i>B</i>	<i>SE</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²
Moeder	jongensprent	(Constante)	-,12	,27		-,70	,08
		Gezinssamenstelling	,32	,11	,29	2,97*	
	meisjesprent	(Constante)	,16	,20		,82	,02
		Gezinssamenstelling	,18	,12	,15	1,45	
Vader	jongensprent	(Constante)	,58	,17		3,39**	,02
		Gezinssamenstelling	-,14	,11	-,13	-1,29	
	meisjesprent	(Constante)	,24	,20		1,22	,01
		Gezinssamenstelling	,12	,13	,10	,97	

** $p < ,01$; * $p < ,05$

Invloed gezinssamenstelling op stereotype en contrastereotype uitspraken door ouders

Om te toetsen of de gezinssamenstelling van invloed is op het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken door ouders is een regressieanalyse uitgevoerd. Bij vaders hield de gezinssamenstelling geen significant verband met het aantal stereotype uitspraken en contrastereotype uitspraken dat zij deden. Het maakte voor vaders dus niet uit of zij twee zoons, twee dochters of een dochter en een zoon hadden voor het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken dat zij deden.

Bij moeders was er een significant verband tussen de stereotype uitspraken en de gezinssamenstelling (Tabel 3). Bij de contrastereotype uitspraken van moeder is er sprake van

een trend. Dit betekent dat moeders meer stereotype en contrastereotype uitspraken deden als zij het prentenboek lazen met een zoon en een dochter.

Tabel 3

Verband tussen de gezinssamenstelling en het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken door ouders.

			<i>B</i>	<i>SE</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²
Moeder	Stereotype	(Constante)	,38	,35		1,08	,06
		Gezinssamenstelling	,56	,22	,25	2,52*	
	Contrastereotype	(Constante)	,18	,25		,72	,04
		Gezinssamenstelling	,30	,16	,19	1,90	
Vader	Stereotype	(Constante)	1,42	,35		4,03**	,00
		Gezinssamenstelling	-,02	,22	-,01	-,10	
	Contrastereotype	(Constante)	,80	,29		2,79**	,00
		Gezinssamenstelling	-,02	,18	-,01	-,12	

** $p < ,01$; * $p < ,05$

Moderatie gezinssamenstelling

Het verband tussen de werkuren per week van de ouder en het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken door de ouder is onderzocht met correlatieanalyse van Pearson. Er was geen verband tussen de werkuren per week van moeders en het aantal stereotype, $r = -,03$; $p = ,77$, of contrastereotype uitspraken van moeders, $r = -,14$; $p = ,16$. Bij vaders was er ook geen verband tussen de werkuren per week van vaders en het aantal stereotype, $r = -,07$; $p = ,52$, of het aantal contrastereotype uitspraken, $r = ,03$; $p = ,74$. Er was voor ouders dus geen hoofdeffect van werkuren per week op het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken.

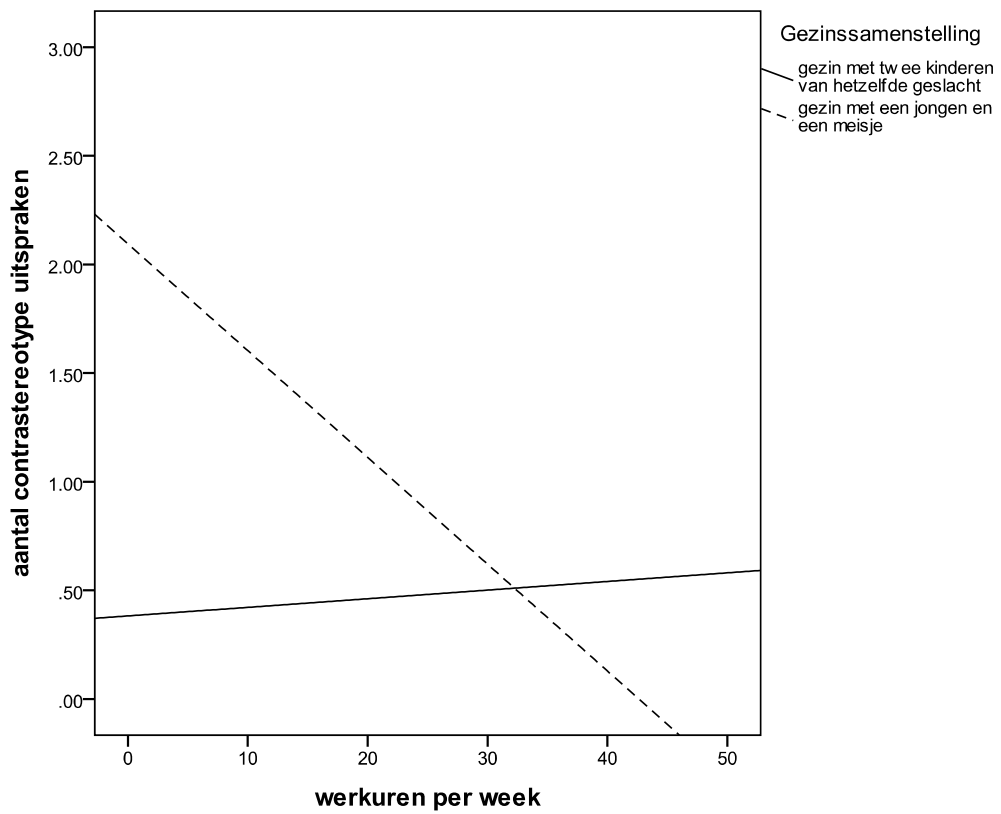
Vervolgens is onderzocht met een regressieanalyse of er een significante interactie van het aantal werkuren per week en de gezinssamenstelling op het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken van een ouder was. De gezinssamenstelling modereerde alleen het verband tussen het aantal werkuren per week van moeder en het aantal contrastereotype uitspraken dat moeder deed (Tabel 4). Moeders met een zoon en een dochter deden minder contrastereotype uitspraken wanneer zij meer uren per week werkten (Figuur 1), terwijl bij moeders met twee zoons of twee dochters het aantal werkuren per week geen invloed had op het aantal contrastereotype uitspraken dat zij deden.

Tabel 4

Verband tussen aantal stereotype en contrastereotype uitspraken van de ouder, de gezinssamenstelling en het aantal werkuren per week.

			<i>B</i>	<i>SE</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²
Stereotype moeder	Stap 1	(Constante)	,35	,36		,99	,06
		Gezinssamenstelling	,59	,23	,25	2,57**	
		Werkuren moeder (gecentreerd)	-,01	,01	-,06	-,62	
	Stap 2	(Constante)	,35	,36		,98	,07
		Gezinssamenstelling	,58	,23	,25	2,55**	
		Werkuren moeder (gecentreerd)	-,02	,04	-,13	-,43	
		Interactie werkuren x gezinssamenstelling	,01	,03	,07	,24	
Stereotype vader	Stap 1	(Constante)	1,45	,36		4,07**	,01
		Gezinssamenstelling	-,04	,23	-,02	-,17	
		Werkuren vader (gecentreerd)	-,01	,02	-,07	-,66	
	Stap 2	(Constante)	1,46	,36		4,11**	,13
		Gezinssamenstelling	-,04	,23	-,02	-,16	
		Werkuren vader (gecentreerd)	-,08	,06	-,40	-1,27	
		Interactie werkuren x gezinssamenstelling	,04	,04	,35	1,11	
Contrastereotype moeder	Stap 1	(Constante)	,13	,25		,52	,06
		Gezinssamenstelling	,33	,16	,21	2,12*	
		Werkuren moeder (gecentreerd)	-,02	,01	-,17	-1,71	
	Stap 2	(Constante)	,14	,24		,57	,13
		Gezinssamenstelling	,35	,15	,22	2,27*	
		Werkuren moeder (gecentreerd)	-,06	,03	,57	1,98*	
		Interactie werkuren x gezinssamenstelling	-,05	,02	-,79	2,72**	
Contrastereotype vader	Stap 1	(Constante)	,79	,29		2,72	,00
		Gezinssamenstelling	-,02	,18	-,01	-,08	
		Werkuren vader (gecentreerd)	,01	,02	,03	,32	
	Stap 2	(Constante)	,81	,29		2,80	,03
		Gezinssamenstelling	-,01	,18	-,01	-,07	
		Werkuren vader (gecentreerd)	-,08	,05	-,50	-1,58	
		Interactie werkuren x gezinssamenstelling	,06	,03	,56	1,77	

** $p < ,01$; * $p < ,05$

Figuur 1. Moderatie-effect aantal werkuren per week van moeder.

Discussie

Het doel van deze studie was de verschillen tussen vaders en moeders in het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken tijdens het lezen van een prentenboek te onderzoeken, alsmede de invloed van de gezinssamenstelling op de uitspraken van ouders. De belangrijkste resultaten waren dat zowel vaders als moeders meer stereotype dan contrastereotype uitspraken doen. Onderling verschilden ouders niet in het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken. Daarnaast waren zowel vaders als moeders vaker negatief over een contrastereotype prent dan over een stereotype prent. De gezinssamenstelling hield voor vaders geen verband met het verwijzen naar voor het kind bekende situaties bij de prenten. Voor moeders werd wel een verband gevonden: wanneer een moeder het prentenboek voorlas aan een zoon en een dochter, verwees ze bij prenten met een jongen erop meer naar voor de kinderen bekende situaties. Ten slotte is gebleken dat de gezinssamenstelling invloed heeft op het verband tussen het aantal werkuren per week van moeders en het aantal contrastereotype uitspraken dat zij deden. Moeders met een zoon en een dochter die fulltime werkten uitten minder contrastereotypen dan moeders met twee kinderen van hetzelfde geslacht, terwijl moeders met een zoon en een dochter die niet of weinig werkten meer contrastereotypen uitten dan moeders met twee kinderen van hetzelfde geslacht. Bij vaders was dit verband er niet.

In tegenstelling tot de hypothese dat moeders minder stereotype uitspraken zouden doen dan vaders, bleek er geen verschil tussen vaders en moeders in het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken dat zij deden. Daarnaast deden zowel vaders als moeders meer stereotype dan contrastereotype uitspraken tijdens het lezen van het prentenboek. Uit eerder onderzoek bleek juist dat moeders vaker contrastereotype gedragingen toestaan dan vaders (Leaper & Valin, 1996; Siegal, 1987; Power, 1981). Het zou kunnen dat er geen verschillen gevonden zijn tussen vaders en moeders omdat vaders mogelijk beïnvloed werden door de aanwezigheid van de camera en onderzoekers in het gezin. Hierdoor deden vaders misschien minder stereotype uitspraken dan ze gedaan zouden hebben wanneer zij niet geobserveerd werden. Een mogelijke verklaring voor het gevonden resultaten dat moeders meer stereotype dan contrastereotype uitspraken deden, is dat moeders de stereotypen die zij op jonge leeftijd ontwikkelen meer overdragen naar hun kinderen dan hun later ontwikkelde contrastereotype ideeën (Tenenbaum & Leaper, 2002; Tobin et al., 2010). Daarnaast kan het zijn dat moeders, net als vaders, het stereotype gedrag bij hun kinderen wilden stimuleren en dit deden door de stereotypen vaker te benoemen dan de contrastereotypen (Fagot, 1978).

De tweede hypothese was dat zowel vaders als moeders positiever zouden reageren op stereotype prenten dan op contrastereotype prenten. Uit de resultaten is gebleken dat zowel vaders als moeders vaker negatief waren over een contrastereotype prent dan over een stereotype prent. Door negatiever te zijn over contrastereotypen geven ouders aan hun kinderen mee dat ze contrastereotypen afkeuren. Dit is in lijn met de resultaten uit eerder onderzoek waaruit is gebleken dat ouders positiever reageren op hun kind wanneer het kind stereotype gedrag vertoont dan wanneer het kind contrastereotype gedrag vertoont (Fagot, 1978). Daarnaast is dit resultaat in lijn met het eerder gevonden resultaat dat ouders meer stereotype uitspraken dan contrastereotype uitspraken doen.

De derde hypothese was dat bij gezinnen met twee jongens of twee meisjes meer naar stereotypen zou worden verwezen die passen bij de gender van de kinderen dan bij gezinnen met een meisje en een jongen. Bij gezinnen met een jongen en een meisje werd geen verschil verwacht in het praten over jongens- en meisjesactiviteiten. Uit de resultaten is gebleken dat moeders met een zoon en een dochter bij prenten met een jongen erop meer verwezen naar het individu. In tegenstelling tot de hypothese is bij vaders geen verband gevonden tussen de gezinssamenstelling en verwijzingen naar voor het kind bekende situaties bij stereotype en contrastereotype prenten. De gezinssamenstelling was voor vaders dus niet van invloed op het verwijzen naar het individu. Een mogelijke verklaring voor het gevonden verband bij moeders en niet bij vaders, is dat moeders mogelijk meer moeite deden dan vaders om beide kinderen bij het lezen te betrekken. Moeders van twee kinderen met een verschillende gender moesten om beide kinderen bij het lezen te betrekken meer verwijzen naar beide genders om naar voor beide kinderen bekende situaties te verwijzen dan moeders met twee kinderen van dezelfde gender. Dat het verband tussen gezinssamenstelling en de verwijzing naar voor het kind bekende situaties alleen bij prenten met een jongen gevonden is, zou te verklaren zijn omdat het mogelijk meer geaccepteerd is voor meisjes om jongensactiviteiten te doen dan voor jongens om meisjesactiviteiten te doen. Misschien was het daarom makkelijker voor moeders om bij prenten waarop een jongen te zien was ook te verwijzen naar hun dochter. Bij prenten met een meisje zal een moeder waarschijnlijk niet snel naar haar zoon verwijzen. Waar moeders wel bij jongensprenten verwijzen naar hun dochter doet een vader dat mogelijk niet, omdat hij meer beïnvloed wordt door de gender van de kinderen (Power, 1981). Een andere verklaring voor het niet vinden van een invloed van gezinssamenstelling bij vaders kan zijn dat de stereotype ideeën zich op jonge leeftijd ontwikkelen, dus voordat een vader kinderen heeft, waardoor de gender van de kinderen geen invloed heeft op de stereotype ideeën van vaders (Tenenbaum & Leaper, 2002; Tobin et al., 2010). Dat de hypothese niet bevestigd is,

kan ten slotte hebben gelegen aan de wijze waarop de taak was geformuleerd. Ouders kregen de opdracht om alle prenten met de kinderen te bekijken en te bespreken. Wanneer een ouder een prent oversloeg werd de ouder daar door de onderzoeker op gewezen. Misschien zou een ouder de prenten, en dan vooral de prenten met een kind erop met een andere gender dan van het kind waarmee de ouder het boek leest, minder goed bespreken als het niet de taak had gekregen om alle prenten met de kinderen te bekijken. Hierdoor ontstaat er mogelijk meer verschil in het aantal uitspraken bij de verschillende gezinssamenstellingen, en daarmee verwijzingen, tussen vaders en moeders.

De vierde hypothese was dat alleen bij vaders de gender van beide kinderen van invloed zou zijn op het aantal stereotype uitspraken, waarbij vaders met twee kinderen van dezelfde gender meer stereotype uitspraken zouden doen dan vaders met twee kinderen van een verschillende gender. Voor vaders is er geen verband gevonden tussen de gezinssamenstelling en het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken dat zij deden. De invloed van gezinssamenstelling op vaders is dus, net als bij de vorige hypothese, niet gevonden. Eerdere onderzoeken toonden aan dat de verwachtingen van vaders over het gedrag van het kind sterker beïnvloed worden door de gender van het kind dan de verwachtingen van moeders (Power, 1981). Deze resultaten zijn in strijd met de gevonden resultaten in de huidige studie. Vaders besteden tegenwoordig meer tijd aan de kinderen, vooral aan hun zonen, daarnaast hebben vaders een meer verzorgende rol gekregen in het gezin (Aldous, Mulligan & Bjarnason, 1998; Moon & Hoffman, 2008; Sayer, Bianchi & Robinson, 2004). De rolverdeling waarin moeders voor de kinderen zorgden en vaders werkten is hiermee veranderd. Mogelijk zijn hiermee ook de stereotypen ideeën bij vaders beïnvloed en veranderd ten opzichte van de ideeën van vaders uit onderzoeken in het verleden. Bij moeders werd wel een verband gevonden tussen de gezinssamenstelling en het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken: moeders van gezinnen met een jongen en een meisje deden zowel meer stereotype als contrastereotype uitspraken dan moeders met twee kinderen met dezelfde gender. Dit gevonden verband bij moeders is tegenstrijdig met onderzoeken uit het verleden. Uit eerder onderzoek van Power (1981) bleek namelijk dat moeders minder sterk door de gender van de kinderen beïnvloed worden dan vaders. Net als bij de derde hypothese kan ook hier de verklaring mee hebben gespeeld dat moeders meer moeite deden dan vaders om beide kinderen bij het lezen te betrekken, waarbij een moeder van twee kinderen van verschillende gender meer stereotype en contrastereotype uitspraken moest doen om beide kinderen bij het lezen te betrekken dan moeders met twee kinderen van dezelfde gender. Het is interessant om dit nader te onderzoeken in toekomstige studies.

Ten slotte was de hypothese geformuleerd dat de gezinssamenstelling invloed zou hebben op het verband tussen het aantal werkuren per week van de ouders en het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken van de ouder. Hierbij was de verwachting dat in gezinnen waar beide ouders meer werkten, die ouders meer stereotype uitspraken zouden doen bij gezinnen met twee kinderen van hetzelfde geslacht. Moeders met meer werkuren per week deden echter minder contrastereotype uitspraken in gezinnen met een jongen en een meisje dan moeders die minder werkten of dan moeders in gezinnen met kinderen van dezelfde gender. Dit is te verklaren doordat de rolverdeling in een gezin waarbij moeders meer werken minder traditioneel is, waardoor moeders, zoals in eerder onderzoek is aangetoond, geen voordelen zien van contrastereotype gedragingen en dus minder stereotype uitspraken doen (Hoffman, 1989; Kingsbury & Koplan, 2012). Bij het verband tussen werkuren en het aantal contrastereotype uitspraken van moeders bleek de gezinssamenstelling van invloed te zijn. De gezinssamenstelling bleek bij moeders al eerder van invloed, zoals hierboven beschreven staat. Ook hier bleek weer dat bij moeders met een zoon en een dochter het aantal werkuren van invloed was op het aantal uitspraken. De mogelijke verklaring voor de resultaten bij moeders met zonen en dochters is van belang om in toekomstige studies nader te onderzoeken. Bij vaders was er geen invloed van de gezinssamenstelling op het verband tussen het aantal werkuren per week en het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken dat zij deden.

Beperkingen en aanbevelingen

Dit onderzoek had een aantal beperkingen. Doordat de kinderen gemiddeld 1 en 3 jaar oud waren hadden de jongste kinderen geregeld niet voldoende concentratie om mee te kijken in het boek. Hierdoor richtte de ouder zich vaak alleen op het oudste kind. Dit zou kunnen betekenen dat alleen de gender van de oudste kinderen van invloed is geweest op de uitspraken van de ouder. Bij vervolgonderzoek zou het interessant zijn om te onderzoeken hoe de gezinssamenstelling van invloed is op het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken van ouders bij gezinnen met oudere kinderen. Ten tweede kan de observatie invloed hebben gehad op de uitspraken van de ouders, omdat de aanwezigheid van onderzoekers in het gezin en de gehele observatieprocedure de sociale wenselijkheid in de uitspraken van ouders vergroot kan hebben. Voor de ouders is echter onbekend gebleven wat er gemeten werd met de taak, waardoor zij hun uitspraken niet konden plaatsen in het doel van het onderzoek. Bij toekomstig onderzoek is het aan te bevelen een combinatie te maken van een taak met een prentenboek en bijvoorbeeld een computertaak die de stereotypen en contrastereotypen van

vaders en moeders meet, zoals een Implicit Association Test (IAT, Greenwald & Banaji, 1995). Bij een taak als 'lees deze prenten' zijn ouders zich misschien sneller bewust dat er stereotypen behandeld worden, omdat ze er langer over na kunnen denken dan bij een IAT, waarbij onbewuste stereotypen gemeten worden. Ten slotte is 84% van de ouders uit de steekproef hoogopgeleid (HBO-opleiding of hoger afgerond). Hierdoor kunnen de resultaten niet gegeneraliseerd worden naar de gehele samenleving. In toekomstig onderzoek zou het goed zijn om een betere afspiegeling van de samenleving te werven.

Conclusie

De belangrijkste resultaten uit dit onderzoek zijn dat ouders meer stereotype dan contrastereotype uitspraken doen, waarbij vaders en moeders niet van elkaar verschillen in het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken. Daarnaast blijkt dat alleen voor de moeders de gender van de kinderen invloed heeft op het aantal stereotype en contrastereotype uitspraken. Moeders die het prentenboek lazen met een zoon en een dochter deden meer stereotype en contrastereotype uitspraken dan moeders die het prentenboek lazen met twee zonen of dochters. Bovendien deden moeders met een zoon en een dochter minder contrastereotype uitspraken wanneer zij meer uren per week werkten, terwijl bij moeders met twee zoons of twee dochters het aantal werkuren per week geen invloed had op het aantal contrastereotype uitspraken dat zij deden. De stereotype en contrastereotype uitspraken van ouders kunnen de stereotype en contrastereotype ideeën van kinderen beïnvloeden. In vervolgonderzoek zou het interessant zijn te onderzoeken of de beïnvloeding door ouders op deze (jonge) leeftijd ook daadwerkelijk leidt tot meer stereotype en contrastereotype ideeën op latere leeftijd.

Referenties

- Aldous, J., Mulligan, G. M., & Bjarnason, T. (1998). Fathering over time: What makes the difference? *Journal of Marriage and the Family*, *60*, 809–820. doi: 10.2307/353626
- Bee, H., & Boyd, D. (2003). *Lifespan development*. Boston: Pearson Education, Inc.
- Bussey, K., & Bandura, A. (1999). Social cognitive theory of gender development and differentiation. *Psychological review*, *106*, 676-713. doi: 10.1037/0033-295X.106.4.676
- Caldera, Y.M., Huston, A.C., & O'Brien, M. (1989). Social interactions and play patterns of parents and toddlers with feminine, masculine, and neutral toys. *Child Development*, *60*, 70–76. doi: 10.2307/1131072
- Cramer, P., & Skidd, J.E. (1992). Correlates of self-worth in preschoolers: The role of gender-stereotypes styles of behavior. *Sex Roles*, *26*, 369-390. doi: 10.1007/BF00291549
- Danby, S., & Baker, C. (1998). How to be masculine in the block area. *Childhood: A Global Journal of Child Research*, *5*, 151-175. doi: 10.1177/0907568298005002004
- Fagot, B.I. (1978). The influence of sex of child on parental reactions to toddler children. *Child Development*, *49*, 459-465. doi: 10.2307/1128711
- Geldman, S. A., Taylor, M. G., Nguyen, S. P., Leaper, C., & Bigler, R. S. (2004). Mother-child conversations about gender: Understanding the acquisition of essentialist beliefs. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, *69*, 1-142.
- Greenwald, A. G., & Banaji, M. R. (1995). Implicit social cognition: Attitudes, self-esteem, and stereotypes. *Psychological Review*, *102*, 4-27. doi: 10.1037/0033-295X.102.1.4
- Groeneveld, M.G., Endendijk, J.J., & Mesman, J. (2011). *Gender stereotypes picture book*. Universiteit Leiden.
- Hoffman, L. W. (1989). Effects of maternal employment in the two-parent family. *American Psychologist*, *44*, 283–292. doi: 10.1037//0003-066X.44.2.283
- Karraker, K. H. , Vogel, D.A., & Lake, M.A. (1995). Parents' gender-stereotypes perceptions of newborns: The eye of the beholder revisited. *Sex Roles*, *33*, 687-701. doi: 10.1007/BF01547725
- Katz, P. A. (1979). The development of female identity. *Sex Roles*, *5*, 155-178. doi: 10.1007/BF00287928
- Killen, M., Pisacane, K., Lee-Kim, J., & Ardila-Rey, A. (2001). Fairness or stereotypes? Young children's priorities when evaluating group exclusion and inclusion. *Developmental psychology*, *37*, 587-596. doi: 10.1037//0012-1649.37.5.587

- Kingsbury, M. K., & Coplan, R. J. (2012). Mothers' gender-role attitudes and their responses to young children's hypothetical display of shy and aggressive behaviors, *Sex Roles*, *66*, 506–517. doi: 10.1007/s11199-012-0120-z
- Leaper, C., & Valin, D. (1996). Predictors of Mexican American mothers' and fathers' attitudes toward gender equality. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, *18*, 343–355. doi: 10.1177/07399863960183005
- Leary, M. R. (2008). *Introduction to behavioral research methods*. Boston: Pearson Education, Inc.
- McGuire, J. (1988). Gender stereotypes of parents with two-year-olds and beliefs about gender differences in behavior. *Sex Roles*, *19*, 233-240. doi: 10.1007/BF00290157
- Mertens, M., & Vandebroek, E. (2006). *Systeemgerichte methoden in de hulpverlening: een initiatie in het omgaan met mensen en hun netwerken*. Apeldoorn: Garant.
- Moon, M., & Hoffman, C. D. (2008). Mothers' and fathers' differential expectancies and behaviors: Parent × child gender effects. *The Journal of Genetic Psychology*, *164*, 261–279. doi: 10.3200/GNTP.169.3.261-280
- O'Brien, M. (1992). Gender identity and sex roles. In V.B. Van Hasselt & M. Hersen (eds.), *Handbook of social development: A lifespan perspective* (pp. 325-345). New York: Plenum.
- Power, T. (1981). Sex typing in infancy: The role of the father. *Infant Mental Health Journal*, *2*, 226-240. doi:10.1002/1097-0355(198124)2:4<226::AID-IMHJ2280020405>3.0.CO;2-Z
- Sayer, L. C., Bianchi, S. M., & Robinson, P. (2004). Are parents investing less in children? Trends in mothers' and fathers' time with children. *American Journal of Sociology*, *110*, 1-43. doi: 10.1086/386270
- Siegal, M. (1987). Are sons and daughters treated more differently by fathers than by mothers? *Developmental Review*, *7*, 183–209. doi:10.1016/0273-2297(87)90012-8
- Tenenbaum, H. R., & Leaper, C. (2002). Are parents' gender schemas related to their children's gender-related cognitions? A meta-analysis. *Developmental Psychology*, *38*, 615-630. doi: 10.1037//0012-1649.38.4.615
- Tobin, D. D., Menon, M., Hodges, E. V. E., Menon, M., Spatta, B. C., & Perry, D. G. (2010). The intrapsychics of gender: A model of self-socialization, *Psychological Review*, *117*, 601–622. doi: 10.1037/a0018936